

sche standpunt, namelijk dat ongedoopt stervende kinderen verloren gaan.

Om deze valse voorstelling te weerleggen, namen de Gereformeerde theologen te Westminster in hun Confessie deze uitspraak op: *Uitverkoren kinderen worden zalig. De zaligheid hangt niet van den Doop, maar van de wedergeboorte af. De Heilige Geest is niet aan het doopwater gebonden, maar werkt wanneer en waar en zooals Hij wil.*

Opzettelijk lieten ze de vraag, of alle vroegstervende kinderen onder de uitverkorenen zijn te rekenen, of alleen de kinderen des verbonds, geheel onbeslist. Daarover lieten ze zich niet uit. De Heilige Schrift is immers niet duidelijk op dit punt, en daarom lieten ze deze zaak aan God over.

Van verschillende zijden werd deze uitspraak echter telkens aangevallen. Ze werd scheef voorgesteld. Verkeerde conclusies als boven vermeld werden er uit getrokken.

Geen wonder, dat dit begon te vervelen.

Op nadere verklaring van deze uitspraak werd telkens aangedrongen. De zaak werd bij de General Assembly aangehangig gemaakt in het laatst der vorige eeuw.

Tegenstand ontmoette men op dit punt zoo goed als heel niet. Immers, alle Presbyterianen, ook die van de oude orthodoxe school, waren het hierover goed eens. Dr Hodge had zich met beslistheid uitgesproken, zooals we in ons laatste artikel hebben gezien. En ook anderen lieten zich niet onbetuigd.

Zoo kwam het dan eindelijk op de General Assembly van 1903 tot een nadere verklaring van dit stuk der Confessie.

Het artikel in de Confessie liet men onveranderd staan, maar er werd een nadere verklaring aan toegevoegd van dezen inhoud:

"With reference to Chapter X, Section 3, of the Confession of Faith, that it is not to be regarded as teaching that any who die in infancy are lost. We believe that all dying in infancy are included in the election of grace, and are regenerated and saved by Christ through the Spirit, who works when and where and how He pleases."

Zoo getrouw mogelijk vertaald luidt deze uitspraak als volgt:

"Dat Hoofdstuk X, paragraaf 3, van de Belijdenis des Geloofs niet te verstaan is in dezen zin, dat daarin geleerd wordt, dat sommige kinderen in hunne jeugd stervende verloren gaan. Wij gelooven, dat alle vroegstervende kinderen begrepen zijn in de verkiezing der genade, en dat ze worden wedergeboren en zalig gemaakt door Christus, door den Geest, die werkt wanneer en waar en zooals het Hem behaagt."

Daarmede had de zaak haar beslag gekregen.

In de Presbyteriaanse kerken van ons land staat de zaligheid van alle vroegstervende kinderen nu vast als een stuk van de Belijdenis der kerk.

Uit hetgeen Dr Warfield in zijn vroeger genoemde studie, *The Development of the Doctrine of Infant Salvation*, hiervan zegt, mogen we afleiden, dat hij dit beschouwde als een zuivere ontwikkeling van de Gereformeerde leer.

Langzamerhand, zoo zegt hij, zijn de Gereformeerden tot helderder inzicht in dit stuk gekomen, en blijkbaar is hij zelf het er goed mee eens.

Wij zouden ons echter niet zoo beslist durven uitspreken als de Presbyteriaanse Kerk gedaan heeft.

We stemmen toe, dat er voor deze leer een logische plaats is te vinden alleen in de Gereformeerde theologie. Want het is waar wat Dr Barinek in zijn Dogmatiek opmerkt:

"Als het er op aankomt, is de Gereformeerde belijdenis ruimer van hart en breder van blik, dan eenige andere Christelijke confessie. Zij vindt de laatste, diepste oorzaak der zaligheid alleen in Gods welbehagen, in Zijne eeuwige ontferming, in Zijne ondoorgrondelijke barmhertigheid, in den onmetelijken rijkdom Zijner almachtige en vrije genade. Welke vastere, breedere grondslag zou daarnaast voor de zaligheid van een schuldige en verloren menschen geslacht te vinden zijn?"

Alle andere Christenen, die deze leer aannemen, doen dit door inbreuk te maken op de verdoemelijkheid der zonde. De kleine kinderen worden zalig, omdat ze onschuldig zijn.

Dat heert de Gereformeerde niet. Dat druischt in tegen de leer der Heilige Schrift.

Mogen we aannemen, dat alle vroegstervende kinderen zalig worden, dan kunnen we dat doen alleen op dezen grond, dat ze begrepen zijn in de verkiezing van Gods vrije genade.

Dat hebben onze Presbyteriaanse broeders goed gezien.

Maar toch kunnen we ons niet ontworstelen aan den indruk, dat ze met hun besliste uitspraak meer hebben gezegd dan ze met Gods Woord voor zich verantwoord kunnen.

HEPP.

PERSCHOUW.

Over prof. Obbink's abonnementsverhaal.

Prof. Obbink heeft in het „Algemeen Weekblad“ het verleden week door ons overgenomen artikel van dr C. E. Hooykaas opgenomen, er iets onzakelijks over opgemerkt, maar... den éenen zin, die „De Reformatie“ raakte, niet overgenomen, doch weggelaten. Zijn lezers mogen „het fijne van de zaak“ blijkbaar niet weten, ze mogen zelfs niet weten, dat het „De Reformatie“ betreft. Genoeg.

Een vraag tot belijdende middenstanders.

Het orgaan van den Prof. Chr. Bond van Melkshijders in Nederland schrijft in een hoofdartikel: Door het congres van den Kon. Middenstandsbond op 5 en 6 September te Alkmaar gehouden is de Zou-

dagssluiting... afgewezen. Dat is een zeer belangrijke gebeurtenis. Wat zullen onze mannen nu doen? Wat zullen onze Kerkeraden en Kerkbodes nu doen? Wat zullen onze Chr. dagbladen nu doen? Wat zullen onze sociale leiders nu doen? Zoo het nu tot deze instanties doordringen en zullen zij nu gaan vragen: „Waar gaan wij heen?“ Toen in 1875 het toenmalige „Algemeen Nederlandsch Werkliedenverbond“ zich uitsprak voor het neutrale openbaar onderwijs, achtte men dit een schillooth voor onze christen werklieden, om dat verbond te verlaten, en op eigen beenen te gaan staan, (geen dan ook gebeurd is.)

De ontstentis was algemeen. En nu in 1928 heeft de „Kon. Middenstand“ de Zondagssluiting met veel onkoninklijke gebaren — „afgewezen“, doch tegelijk zich mede tegen den Christelijken Rustdag, d.i. tegen den dag des Heeren gekant. Onder invloed van vrijmetselarij en vrijzinnig jodendom, heeft men zich vierkant tegen de Christelijke zede gekoerd. De ontkerstening is daar wel zeer groot.

Welnu mogen onze Christen Middenstanders nu daar toch wel inblijven? Mogen zij tegelijk nog wel ouderling of diaken zijn? Inplaats dat er in onze Chr. dagbladders een kreet ontstaat, haalt men het even in „Binnenland“ aan en verder geen nieuws. Toen op Kerstdag 1875, d.i. op 25 en 26 December bovengenoemde keuze voor de openbare school viel, blies Dr Kuypers reeds op 29 en op 31 December alarm. Maar nu, niets van dit alles. Alweer een bewijs, dat men wel de Christelijke roeping den arbeiders voorhoudt, maar den patroons niet? Zoo moet het wel den schijn wekken, alsof men tevreden is als er maar een massa patroons zijn, die de socialistischen wetten te weerstaan en daarnaast maar een groote groep Christelijke arbeiders, die met die Socialistischen wel niet mee zullen gaan. Men schrijft voor iedere onchristelijke tendenz hevig op... als zij zich slechts bij de arbeiders voor doet. Doet zij zich voor bij de patroons, dan schudt men het van zich af gelijk een eend dat duikelaartje speelt, het water, en is dan weer droog. En onze kerkelijke voor mannen blijven lid en bestuurslid van deze Middenstandsbond en dragen zonder bezwaar de verantwoordelijkheid van het afwijzen van den dag des Heeren mee en hebben nog, als ge hen vraagt om over te gaan in een Christelijken Vakbond. Met de „Koninklijke“ strijd met tegen den Koning, en zijn Dag. Patrimonium van Donderdag 13 September vraagt of de christelijke middenstanders ook leering uit het gebeurde zullen trekken. Ja, Patrimonium, vraagt dat wel, doch dat is dan ook een blad van onze christelijke arbeiders! Dat heeft men ook al tientallen jaren laten praten.

Prof. Haitjema over de „belijdende kerk“.

Prof. Haitjema, afwijzende wat hij noemt de „belijdeniskerk“ en aanprijzende de „belijdende kerk“, heeft zich nader dienaangaande verklaard. Prof. Kuypers zegt daarvan in „De Heraut“:

Na als intermezzo te hebben geluisterd naar Dr Anders, die ook de leuze aanhief: geen belijdeniskerk maar een belijdende kerk, onder welke belijdende kerk hij dan verstaat een kerk, waar „geen leervrijheid heerscht, maar ieder het volle recht heeft van zijn volle overtuiging“, — wat een contradictie is, — keeren we thans het oor weer naar den Groninger Hoogleraar, die ons het nieuwe licht over deze „belijdende kerk“ zal doen opgaan.

De nadere uiteenzetting, die Prof. Haitjema in de beide volgende artikelen in de Gereformeerde Kerk geeft brengt ons echter niet veel verder. Of liever, wanneer hij omschrijft, wat hij onder de „belijdende kerk“ verstaat, dan blijkt, dat er toch al zeer weinig verschil bestaat met wat de aangevallen theologen uit Amsterdam en Kampen leeren. Het is gemakkelijk eerst een caricatuurbeeld te tekenen van de zogenaamde belijdeniskerk; dit dengen, die men bestrijden wil, in de schoenen te schuiven, en daartegenover dan zijn eigen opvatting als een geheel nieuwe en veel betere te stellen — het uitgangspunt, zooals het zelfs heette, van een geheel nieuwe dogmatische ontwikkeling, — maar met zulk een polemische zelfverheerlijking komt men bij een ernstig debat toch heus niet verder. Het heeft ook praktisch geen het minste nut, omdat, zoodra de caricatuurvoorstelling maar weggenomen wordt, het blijkt, dat er geen verschil is of althans geen verschil van principieel aard.

Manna bij de colporteurs der anonieme brochure.

Verleden week wees ik op het merkwaardig verschijnsel, dat men in de kringen van dr Geelkerkens vrienden zeer druk prijst de anonieme brochure van den man, die tusschen tekst-critiek en bijbel-verwerping geen verschil weet, of handhaaft: — en tegelijkertijd o.m. de geschriften aanprijst o.a. van prof. Böhl, die honderd mijlen over de grenzen, die de anonymus trekt, de argelooze schapen onder dr Geelkerkens hoede voert. Illustratie daarbij levert ds P. v. Dijk in „Zeeuwisch Kbl.“. Vanwege de nuttigheid voor de onwetenden, die zulke inconsequenties gedekt zien zelfs met het gezag van enkele mannen van wetenschap, die toch heus wel onderscheiden kunnen geef ik ds v. Dijk hier een ruime plaats; zonder dat ik nu elk van zijn woorden onderschrijf, geloof ik, dat hij tegen de misleiding van de pers van dr G. gepaste munt uitkeert. Eerst over het manna:

Het hek schijnt toch wel geheel van den dam, bij sommige predikanten, die vooraanstaan in het Hersteld Verbond.

We hebben met verwondering gelezen dat Dr Van Leeuwen met Böhl's uitlegging van Exodus accoord gaat, waar deze spreekt over het Manna.

Dr Van Leeuwen zegt (W. en G. p. 3): „Dat Manna kwam, voordat de Israëlieten uit

1) Men leze het Gedenboek van Patrimonium blz. 121 v.v.

Egypte trokken, reeds in de woestijn voor en het wordt er nog gevonden. Het is, zooals Böhl terecht (stat. v. D.) opmerkt, niet van bovennatuurlijken oorsprong, evenmin als de kwartels. Nog heden is het z.g. manna juist in het Noordelijk gedeelte van het Sinai-schiereiland in het voorjaar welbekend als voedsel en genotmiddel. Het is het sap, dat tengevolge van den steek van een bepaald insect (een schildluis) na den voorjaarsregen uit den Tarfastruik zweeft. Dat sap wordt 's nachts een vaste substantie, kan dan 's morgens verzameld worden. Het droeg voordat de Israëlieten in de woestijn kwamen reeds een naam. Die naam deed denken aan 't Hebreeuwsche woordje man, dat „wat“ betekent. Daarom werd het „man“ genoemd, in het Arameesch met 't lidwoord er achter „manna“.

Terecht, zegt Dr Van Leeuwen.

Maar als dit terecht is, weet ik geen raad met een groote menigte van uitspraken, die de H. Schrift doet over het manna.

Van de kwakkelen staat er uitdrukkelijk, dat de Heere die door een wind van uit de zee naar Israël voerde Num. 11:31, en nergens worden die kwartels hemelsch vleesch of engelen-vleesch genaamd.

Maar van het manna lees ik dat het hemelsch brood was (Ps. 105:40); en niet in de beteekenis zooals wij erkennen „dat alles van Boven komt“ maar zooals Ps. 78: Hij opende de deuren des hemels... en gaf hun hemelsch koren... het brood der machting, d.i. (vergel. Noordl. e.a.) der hemelbewoners.

„Terecht“ zegt Dr Van Leeuwen, wanneer het gaat over de ontkenning van den bovennatuurlijken oorsprong.

Maar dan is Dr Van Leeuwen het ook eens met de steeds door Gereformeerden verworpen accommodatie-theorie. Want Jezus spreekt in Joh. 6:31: Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn; gelijk geschreven is: Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten.

Jezus heeft dit dan wel beter geweten, maar zich aan de onjuiste meening over het manna aangesloten. Daar is nog iets.

Ik hoop toch niet dat Dr Van Leeuwen bij de lezers van Woord en Geest den indruk wil vestigen, dat dit een „verworvenheid“ der wetenschap is uit den jongsten tijd?

Onze vrijzinnige leeraar in de Aardrijkskunde vertelde het ons al een goede dertig jaar geleden.

Het is inderdaad waar, dat er veel overeenkomst is tusschen de zoete druppels, die uit de mannatarinde in 't voorjaar druppen en het manna.

De smaak en de kleur en de vindplaats lijkt nog al. Maar — en we geven Reim hier het woord —: „Anderszids bevat het Bijbelsch bericht ook heel wat, dat bij dit Tarfamanna niet past.

Dat geen enkele heenwijzing naar den Tarfastruik vermeld wordt... is van minder gewicht.

„Belangrijker is dan het wasachtige Tamarisk-manna niet zooals het koren „gemalen“, „gestooten“ en tot koeken in de asch „gebakken“ kan worden, want blijken de analyse van Mitscherlich bevat 't geen meelstof, maar bestaat enkel uit een soort suiker (Schleimzucker) en kan daarom niet op den duur als voedingsmiddel, maar als aangename toespijse genoten worden.

Daarbij komt dan nog, dat ook wanneer men de heels jaarlijksche mannaproductie van het gansche Sinaitische schiereiland in den tijd van Mozes met honderd vermenigvuldigt, men nog op verre na niet de hoeveelheid verkrijgt die op één enkelen dag ingezameld werd.“

Wat moeten die tamarisk-twijgen in Mozes' dagen geweest hebben om voor een volk van ongeveer twee miljoen zielen dagelijks een gomer d. i. ongeveer twee liters per hoofd te produceren!

Gereformeerde uitleggers hebben daarom die aloude rationalistische verklaring steeds afgewezen.

Vreemd is alleen, dat ze nu gepropageerd wordt in een blad dat nog Gereformeerd wil heeten.

„Komen“ en „niet-komen“ bij de lofredenaars der anonieme brochure.

De P. v. Dijk vervolgt in hetzelfde blad:

Dr Van Leeuwen gaat met Prof. Böhl ook mee, wanneer hij het „naar Egypte komen“ van Jacob en zijne zonen niet al te letterlijk opvat. Hij zegt:

„In Gen. 46:26 leest men dat alle zielen die naar Egypte kwamen 66 waren, in vs. 27 echter, dat al de zielen, die naar Egypte kwamen, 70 waren, 4 meer dus. Hierbij zijn stellig Jakob zelf meegerekend en Jozef, die reeds in Egypte was, maar ook de twee zonen van Jozef, Efraim en Manasse, die hem in Egypte geboren werden.“

Wanneer Dr Van Leeuwen uit dit Schriftverhaal de conclusie getrokken had: We moeten dit „komen“ van Jakobs zaad blijkbaar verstaan, dat dit een komen was op twee manieren, Jozef als de wegbereder, en Jakob en zijn zonen daarna, zoodat ten slotte geheel het heilige geslacht van Abraham in Egypte woont, — dan zouden we dit „niet al te letterlijk“ voor lief willen nemen.

Maar Dr v. L. exegetiseert zoo, dat ze tenslotte voor een groot deel niet komen, en zoo maakt hij het verblijf van „het heilige zaad“ in Egypte hoogst twijfelachtig. Hij schrijft:

„Het naar Egypte komen behoeft dan ook niet zoo opgevat, dat zij allen in Gosen kwamen te wonen, maar kan zoo opgevat worden, dat er beweging, in die stammen kwam en dat in Zuid-Palestina, 't Sinai-schiereiland en Gosen zij zich verspreidden.“

Nen, Dr v. L. dat kan naar de Schrift niet zoo opgevat worden.

Ik moet niets van een volk Israël hebben, dat maar voor een deel in Gosen is geweest, en verder verspreid was, wie weet al niet waar. Als uw exegese juist is, dan is:

1o. Genesis 15: 12 onwaar: Toen zeide Hij tot Abram: Weet voorzeker dat uw zaad vreemd zal zijn in een land, dat het hunne niet is, en zij zullen hen dienen en zij zullen hen verdrukken vierhonderd jaren.

Dan is 2o. Ex. 12: 41 onwaar: Al de heiden des Heeren zijn uit Egypteland uitgegaan.

Dan is juist. Ik heb het diens

Als het kent een verspreid in Gosen, zetting van al het vo

Met de de Roode

„Deze“ dat hetge

worden, 2

Men ka

In 1 Cor.

gij onwe

volk van

en AL

zee...

in aan t

Het is

de cons

zers op

menen,

exegese

Ex. 3:

„De g

van een

„We l

doen of

Mozes z

baart, d

Dat s

had voo

den uit

Daur

volk, da

diende,

Dat is

Dit w

heilig

het heil

Op di

er vlak

Want

Vorst v

De pla

hoort t

De la

teken

vertalin

nis van

derd is,

Vertalin

zen Bijl

Het i

Het e

sterk

van d

sche

bonden

De te

die the

Kenli

eeredin

de sta

meende

Men

Exodus

toen Je

berg Ge

onweer

Wij v

meega

vaardig

ligdom

taar va

Bud

is, zeg

leverin

Dr v

Jah o

baarde

We

als te

hoogst

uitspra

volk I

zoo me

LATEF

Zelfs

„Een

Jau va

tijd v

Jahw

Om

kere b

doeld

blijken

innerli

wezig

Voor

grootst

Dit i

Wij

ligheld

wezig

waar

lig w

reeds

noemd